

підприємств у вітчизняних умовах господарювання, що зумовлює актуальність проведення досліджень у сфері сформульованої проблематики [2].

Насправді, франчайзинг – найбільш сприятлива можливість побудувати бізнес [4].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Карягін Ю. О., Тимошенко З. І., Демура Т. О., Мунін Г. Б. Маркетинг турпродукту: підручник. Київ: Кондор, 2009. 394 с.
2. Кузьмін О. Є., Мирончук Т. В., Салата І. З., Марчук Л. В. Франчайзинг: навчальний посібник. Київ: Знання, 2011. 267 с.
3. Франчайзинг: поняття, види, форми. Договір франчайзингу. URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/law/9649/> (дата звернення: 08.04.2019).
4. Франчайзингу в Україні 20 років: про вагу цієї бізнес-моделі. URL: <https://egoisty.com/news/franchayzingu-v-ukrayini-20-rokiv-pro-vagu-ciiei-biznes-modeli-uk> (дата звернення: 08.04.2019).
5. 6.Що таке франчайзинг. URL: <http://www.chipsaway.ua/franchising/ua> (дата звернення: 08.04.2019).

Щур І.

Науковий керівник –доц. Литвин Л.М

СУТНІСТЬ І ВИДИ БЕЗРОБІТТЯ

В умовах переходу України до ринкової економіки та кризових явищ, які спіткали Україну за останні роки, проблема безробіття стала однією з найголовніших проблем вітчизняної економіки. Безробіття – це незайнятість у суспільному виробництві працездатного населення, охочого мати роботу, яку воно здатне виконувати, проте пропозиція робочої сили на ринку праці перевищує попит. За визначенням Міжнародної організації праці, безробітні – це особи у віці 15-70 років (як зареєстровані так і не зареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють три умови: не мають роботи (прибуткового заняття), шукають роботу або намагаються організувати власну справу, готові приступити до роботи протягом наступних двох тижнів. До цієї категорії належать також особи, що навчаються за направленнями служби зайнятості, знайшли роботу й чекають відповіді або готуються до неї приступити, але на цей момент ще не працюють [5].

Відповідною роботою для громадян, які втратили роботу й зарібок (трудовий дохід), вважається робота, що відповідає освіті, професії (спеціальності), кваліфікації працівника й надається в тій же місцевості, де він мешкає.

Заробітна плата повинна відповідати рівню, який особа мала на попередній роботі з урахуванням її середнього рівня, що склався в галузі відповідної області за минулий місяць.

Під час пропонування підходящої роботи враховується стаж роботи громадянина за спеціальністю, його попередня діяльність, вік, досвід, становище на ринку праці, тривалість періоду безробіття [7].

У разі неможливості надання громадянину роботи за професією (спеціальністю) протягом шести місяців безробіття, підходящою вважається робота, яка вимагає зміни професії (спеціальності) з урахуванням здібностей, здоров'я громадянина й колишнього досвіду, доступних для нього видів навчання та потреб ринку праці в цій професії (спеціальності) [1].

Для громадян, які змінили професію (спеціальність), за направленням державної служби зайнятості підходящою вважається робота як за новою так і за попередньою професією (спеціальністю) за останнім місцем роботи.

Загальноприйняті наступні види безробіття:

– фрикційне безробіття – наявність безробітних у результаті добровільної зміни працівниками місця роботи й періодів тимчасового звільнення. Відрізняється низькою тривалістю й виникає тоді, коли частина людей добровільно змінює місце роботи, частина шукає нову роботу після звільнення, а частина, особливо молодь, уперше шукає роботу з вищою заробітною платою, кращими умовами праці й ближче до місця проживання. Має місце у випадках, коли ринок праці функціонує неефективно й не приводить у відповідність кількість працівників і робочих місць. Звільнення працівників відбувається за їх ініціативою, тому фрикційне безробіття вважається неминучим і певною мірою бажаним, оскільки частина

працівників, тимчасово втративши роботу, переходить з некваліфікованої, малопродуктивної й низькооплачуваної роботи на більш кваліфіковану, продуктивнішу й високооплачувану. Отже, відбувається раціональніший розподіл і якісне використання трудових ресурсів, підвищуються їх доходи, зростає валовий внутрішній продукт;

– структурне безробіття, коли в результаті науково-технічного прогресу відбуваються важливі зміни в техніці, технології, організації виробництва й робоча сила за своїми професійно-кваліфікаційними характеристиками перестає відповідати цим змінам. Структура робочих місць не співпадає з професійно-кваліфікаційною структурою працівників, які не можуть знайти роботу без відповідної підготовки, додаткового навчання й навіть зміни місця проживання. Структурне безробіття має довгостроковий характер, вважається важчим і цим відрізняється від фрикційного, хоча обидва неминучі і існують в суспільстві завжди;

– циклічне безробіття об'єктивно зумовлене циклічними коливаннями економіки, коли на стадії спаду скорочується ВВП, зменшується сукупний попит на товари й послуги, зайнятість скорочується, а безробіття зростає;

– приховане безробіття спостерігається тоді, коли кількість працівників на виробничих дільницях перевищує об'єктивно потрібну, внаслідок зниження попиту на робочу силу в результаті спаду виробництва або структурних змін. Люди формально начебто й працюють, але фактично займають зайві робочі місця [6]:

1) наднормативна чисельність працівників, які одержують повну заробітну плату, тобто підприємство виконує не виробничу, а соціальну функцію, знижуючи безробіття, збільшуючи собівартість, ціну продукції й інфляцію;

2) переведені на режими скороченого робочого дня з неповною оплатою;

3) частково оплачуваних або неоплачуваних відпусток з ініціативи адміністрації;

4) цілозмінні, внутрішньозмінні простой з організаційних, технічних причин.

Часткове безробіття є різновидом прихованого безробіття – вимушене тимчасове скорочення нормальної або встановленої законодавством України тривалості робочого часу, перерва в одержанні заробітку або скорочення його розміру через тимчасове припинення виробництва без припинення трудових відносин з причин економічного, технологічного, структурного характеру [2].

– застійне (хронічне) безробіття. Довгострокове безробіття (зазвичай 12 місяців і більше), що переходить у застійне, для якого характерна надзвичайна нерегулярність зайнятості в частини громадян, падіння їх життєвого рівня. Застійне безробіття пов'язане із втратою професіоналізму й навиків до праці, а нерідко – з розпадом соціальнопсихологічних засад особистості;

– сезонне безробіття зумовлене коливаннями в обсязі виробництва окремих галузей і появою безробітних у певну пору року (сезону): деякі види будівельних, сільськогосподарських робіт, промислів і т.д.;

– вимушене безробіття. Працівник не бажає звільнитися, а адміністрація скорочує персонал. Характерна, зазвичай, для періодів спаду в економіці, коли роботодавці вимушені скорочувати розміри виробництва й чисельність працівників через несприятливу ділову кон'юнктуру.

В таблиці 1 ми можемо спостерігати рівень безробіття в Україні з 2000 по 2018 роки [4].

Як бачимо з таблиці 1, за 18 років все ж таки прослідковується спад рівня безробіття. Також, ми бачимо як зменшується кількість зареєстрованих безробітних.

Існує багато проблем щодо статистики безробіття в Україні, які не дозволяють об'єктивно оцінювати реальні його рівня в Україні:

– неможливо врахувати осіб, які втратили надію отримати робоче місце і не стоять на обліку в службі зайнятості; – статистика не враховує часткову зайнятість, тобто ті, хто примусово знаходяться у відпустках з ініціативи керівництва, вважаються зайнятими; – неправдива інформація з боку безробітних. Велика кількість працівників

працює без офіційного оформлення, тому майже неможливо перевірити тих, хто отримує виплати по безробіттю й задіяний в тішовій економіці. Проблема безробіття є досить актуальною на сьогоднішній день і вимагає розробки та реалізації соціальних гарантій як від держави, так і від

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

регіональних органів влади. Проблема безробіття – це проблема, яка потребує негайного вирішення і глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективної соціально-економічної політики, направленої на забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни, зменшення рівня безробіття до мінімального соціально – допустимого рівня.

Таблиця 1

Рівень безробіття в Україні з 2000 по 2018 роки

Всього населення	Економічно активне населення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстровані безробітні

2000	48923,2	21150,7	2630,0	12,4%	1178,7
2001	48457,1	20893,6	2440,3	11,7%	1063,2
2002	48003,5	20669,5	2128,6	10,3%	1028,1
2003	47622,4	20618,1	1994,0	9,7%	1024,2
2004	47280,8	20582,5	1888,2	9,2%	975,5
2005	46929,5	20481,7	1595,2	7,8%	891,9
2006	46646,0	20545,9	1513,7	7,4%	784,5
2007	46372,7	20606,2	1416,7	6,9%	673,1
2008	46143,7	20675,7	1424,0	6,9%	596,0
2009	45962,9	20321,6	1956,6	9,6%	693,1
2010	45778,5	20220,7	1784,2	8,8%	452,1
2011	45633,6	20247,9	1731,7	8,6%	505,3
2012	45553,0	20393,5	1656,6	8,1%	467,7
2013	45426,2	20478,2	1576,4	7,7%	487,6
2014	42928,9	19035,2	1847,1	9,7%	458,6
2015	42760,5	17396,0	1654,0	9,5%	461,1
2016	42584,5	17303,6	1677,5	9,7%	407,2
2017	42386,4	17193,2	1697,3	9,9%	352,5
2018	42153,2	17296,2	1577,6	9,1%	341,7

ЛІТЕРАТУРА:

1. Горяча О.Б Проблеми безробіття в Україні : Чернівці, БДФА.
2. Лисюк О.С. Безробіття як соціально-економічна проблема населення України // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – № 4(70). – С. 48-53
3. Семенова К.Д. Аналіз впливу економічної кризи на рівень безробіття в Україні // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – № 1(44). – С. 106-111.
4. Рівень безробіття в Україні.
5. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/>
6. Яррова Л.Г. Аналіз рівня безробіття в Україні та напрямки його подолання // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського. Електронне наукове фахове видання. – № 10, 2016. – С. 752-755.
7. Сутність і види безробіття. URL: <http://ukr.vipreshebnik.ru/econom-praci/4306-sutnist-i-vidi-bezrobittya.html>